

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

יום חמישי, י"ג בתשרי, תשפ"א, 1.10.20

לכבוד,

מורי התנ"ך בחינוך הממלכתי,

שלום רב,

הנדון: הוראה למידה והערכה בתחום הדעת תנ"ך תשפ"א

תקופה מאתגרת ניצבת בפנינו המורים, בה נדרש מאתנו המשך תהליכי הלמידה, ההוראה וההערכה במסגרת אחרת וייחודית לעת הזו. כבכל אתגר, אתגר התקופה יכול להוות עבורנו הזדמנות, מורים ותלמידים כאחד, ליצור וליזום תהליכי הוראה למידה והערכה, שייחלנו להם במהלך השנים.

בין אלה ניתן למנות תהליכים של הוראה ולמידה בקבוצות קטנות, גיוון בדרכי הוראה ולמידה, כגון אלה היכולים להתרחש פנים מול פנים, במפגשים סינכרוניים ומפגשים א-סינכרוניים, ביצירת מרחבי למידה מגוונים, באפשרות לגוון באופי הלמידה המתבצעת בקבוצות או בלמידה יחידנית, או השימוש במדיה ובכלים דיגיטליים להעשרה והרחבת תהליכים אלה, וכלה בהעשרה ובגיוון דרכי ההערכה.

מספר עקרונות מנחים לתהליכי ההוראה הלמידה וההערכה:

1. יש ללמד את כל תכנית הלימודים, על מיומנויותיה וערכיה, כפי שנקבע במיקוד לשנה זו ובהלימה למטרות הוראת תחום הדעת.
2. בניית תכנית עבודה המבוססת על תכנית הלימודים והמיקוד בתחום הדעת.
3. בתכנון ההוראה והלמידה של פרקי הלימוד הנדרשים, יש לתת מענה להוראה ולמידה התואמים זמן ומקום, למידה אישית אל מול קבוצתית, למידה מרחוק ולמידה פנים מול פנים. כל אלה, יקבעו בתכנית העבודה, בהתאם למתווה שקבע בית הספר.
4. על מנת לעודד למידה עצמאית של התלמידים, יש להפיק מהלמידה הא-סינכרונית את המידע מפרקי הלימוד. במפגשים פנים מול פנים או הסינכרוניים, יעסוק המורה בהבניית הידע, בהבנה, הרחבה והעמקה בפרקי הלימוד.

5. יש להעמיד לרשותו של התלמיד ולחשוף בפניו את מגוון חומרי הלמידה ללמידה העצמית. המשאבים שניתנים לרשותו של התלמיד הם: [השידורים המוקלטים](#) של תכנית הלימודים, [אתר תנ"ך ממלכתי](#) ללמידת הפרק, ההשמעה שלו והפקת המידע הנדרש ממנו, [אתר 929](#) ללימוד הפרקים הרלוונטיים. הפניה למשאבים אלה, מחייבת הנחיה מכוונת של המורה להפקת המידע הנדרש מפרקי הלימוד.
6. השימוש במדיה (פודקאסט, טד, יוטיוב סרטונים הקלטות הרצאות), מאפשר לתלמיד מנעד רחב ומגוון של מרחבי למידה עצמית לאיתור, בנייה ועיבוד המידע.
7. הלמידה העצמית יוצרת אחריות ושותפות בתהליכי ההוראה והלמידה בין המורה לתלמיד.
8. מומלץ לקיים אירועי הערכה ממוקדים, הבודקים את המידע והבניית הידע הנרכש והנצבר במהלך השוטף של ההוראה והלמידה. אלה יסייעו בידי המורה לאיתור חוזקות ואתגרים של התלמידים. כמו כן אירועי הערכה אלה יהוו חלק ממרכיבי ההערכה המסכמת בתחום הדעת.
9. הלמידה מרחוק ובאמצעות המדיה, מאפשרת מתן מענה וגיוון בדרכי הערכה, המסכמת והמעצבת כאחד.

להמשך הלמידה וההוראה, יש בידכם את [אתר תנ"ך ממלכתי](#), היכול לסייע בניהול הלמידה מקרוב ומרחוק. כמו כן [השיעורים המוקלטים](#), ועזרים נוספים הנמצאים [בקישור בדרייב התנ"ך הגדול](#).

להערכה מסכמת בתום תהליך הלמידה והוראה, אנו מבקשים להציע מספר הצעות לבחירת המורה ובהתאמה לתלמידיו. הערכה המביאה לידי ביטוי היקף של תכנית הלימודים כנדרש, ועקרונות מנחים בתחום הדעת של ידע, מיומנויות, ערכים ומטרות הוראת תחום הדעת, בהשלמה [למתווה](#) הבגרויות שפורסם על ידי האגף לחינוך על יסודי.

להלן העקרונות המומלצים להערכה מסכמת בתנ"ך ממלכתי:

1. על ההערכה להיות מתוך [שמונה](#) פרקים מגוונים ובהתייחסות להיקף של 20-8 פסוקים בכל פרק, מתוך [המיקוד](#) של הבגרות.
2. על ההערכה להתייחס לידע נצבר ונרכש מתוך הפרקים [שבמיקוד](#).
3. על ההערכה לשלב [חשיבה מסדר גבוה](#) (לדוגמה: שאילת שאלות, הסקה, מיון, השוואה, מיזוג, לנסח טיעון, להגן/ להעריך/ לבסס להתנגד לטענה. לנקוט עמדה אישית מנומקת ביחס לנלמד).
4. על ההערכה להתייחס לנושא [העמ"ר](#) (ערכים, מעורבות ורלוונטיות).

5. על ההערכה לשלב שימוש במושגים מתחום הדעת (כגון: מילה מנחה, שיטות גמול, מידה כנגד מידה וכו').
6. על ההערכה לשלב התייחסות לקושי פרשני (מסורתי, מחקרי או אחר) ולפחות שתי דרכים לפתירתו או התייחסות לאמצעים ספרותיים ותרומתם למשמעות הסיפור.
7. על ההערכה לשלב התמודדות עם קטע קצר שלא נלמד (לפחות 4 פסוקים, ניתן לשלב בשאלות השוואה, שאלות פרשניות ועוד).

החלטות עקרוניות של המורה טרום הכנת הערכה מסכמת:

1. בחירה - האם הערכה המסכמת עם חומר סגור או פתוח.
  2. האם הערכה תהיה עם צפייה לתשובות אחידות מסוימות לכלל התלמידים ("נכונות"), או עבודה בנימה אישית עם שונות בתוצר בין תלמיד לתלמיד.
    1. בחינה/ הערכה עם תשובות אחידות "נכונות" - וחומר סגור - מחייבת התמודדות עם טוהר הבחינה.
    2. עבודה אישית מחייבת הוראות ברורות לפי הקריטריונים הבסיסיים, יש לוודא שיש בארגז כלי התלמידים את היכולת להתמודד עם הנדרש.
  3. על המורה לחשוב האם התלמיד יידרש לשקף את ידיעותיו בנלמד במסגרת תכנית הלימודים או יידרש להעמיק/ להרחיב את ידיעותיו בתכנים, מעבר לאלו שנלמדו בכיתה.
- לתלמידי אגף שח"ר וחינוך מיוחד - מומלץ לתת כמה משימות קטנות, מוגדרות וברורות (כמו תלקיט).

לבחירתכם ולעזרתכם מספר הצעות לאירועי הערכה מסכמים למידה והוראה:

1. מבחן ברמה של בגרות:
בחינה מסכמת על פרקי הלמידה, בהתאם לתכנית הלימודים ובהתאמה למיקוד הלמידה לבחינת הבגרות.
  1. המורה יחבר בחינה בהתאם לפרקי הלימוד הנדרשים, וההדגשים בתהליך ההוראה והלמידה שלו עם כיתתו.

א.2. המורה יחבר בחינה בהתאם לפרקי הלימוד ובהתאמה למיקוד הלמידה לבחינות הבגרות מתוך שאלות בגרות מוכנות [משאלוני בגרות](#) מוכנים.

בבחירת הערכה זו, של מבחן מסכם, יש לתת את הדעת לקיומה תוך כדי שמירה על טוהר הבחינות.

2. הגשת עבודה :

2. המורה יחבר לכל אחד מנושאי הלימוד לבחינת הבגרות בהתאם לפרקים ולמיקוד הלמידה, עד 2 שאלות מסדר חשיבה גבוה, שתשקפנה הבנה רוחבית ומעמיקה של התלמיד בנושא.

או

3. המורה יבחר את אחד הנושאים בפרקי בחינת הבגרות לבחירתו: ספר בראשית או שמות או נושא חתך, יחבר [שאלה פוריה](#) או שאלת חקר, ויבקש מהתלמיד לענות עליה, על סמך הבנתו, חומרי הלימוד לפניו, ומקורות מידע וידע נוספים, בהנחיתו של המורה.

או

4. התלמיד יחבר מבחן על פרקי הלימוד בהתאם למבנה בחינת הבגרות. שתי שאלות מבראשית, שתי שאלות מספר שמות, ושאלה אחת מנושא החתך, בהיקף של שישה פרקים מכל אחד מהנושאים. לכל שאלה שני סעיפים. האחד מתייחס לידע והשני בו התייחסות להיבט פרשני/קושי/אמצעים ספרותיים/שאלת עמ"ר/שאלות בסדר חשיבה גבוה וכדומה.

התלמיד יצרף למבחן תשובון לשאלון שחיבר.

או

5. עבודה בהיקף של עד שלושה עמודים, הבוחנת סוגיה/דילמה / תהליך, תוך התייחסות רוחבית מתוך פרקי הלימוד לבחינת הבגרות ובהתאם [למיקוד](#). על התלמיד להציג [שאלת חקר](#), להבנות את הידע, ליישמו ולהסיק מסקנות כפי שנדרש בעבודה.

או

6. הכנת תלקיט על שמונה פרקים מפרקי הלימוד והמיקוד כנדרש בבחינת הבגרות מספר בראשית, שמות ונושאי החתך.

התלקיט יכלול ארבע משימות שבכל משימה תהיינה שתי שאלות. האחת מתייחסת לידע והשנייה בסדר חשיבה גבוה/ עמ"ר וברמת יישום.

או

7. משימה יצירתית המביאה לידי ביטוי ידע של התלמיד והבנה רחבה של אחד מהנושאים לבחינת הבגרות ובהתאם לפרקי הלימוד והמיקוד לבחינת הבגרות. התוצר צריך להיות מלווה בעבודה

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

עיונית (מינימום 600 מילים) המבססת ומסבירה את עיגונה של היצירה בכתובים ואת השיח שלה עמהם (גם כאן יש להביא לידי ביטוי ידע, חשיבה מסדר גבוה ועמ"ר).
העבודה יכולה להציג סוגיה פרשנית/ קושי/ דילמה ועוד.

או

8. מורה יכול לבחור לבנות הערכה אחרת בהתאם לרצונו וצרכיו ובתנאי שיעמוד בשבעת העקרונות כפי שהוצגו לעיל. הערכה זו תבנה בהדרכת המדריך מתחום הדעת, ותובא לאישור הפקוח על הוראת תחום הדעת.

ההערכה זו תעשה במסגרת אישית בלבד. מומלץ כי כל אחת מההערכות המוצעות, תשקפנה את שבע העקרונות, כפי שהוצעו לעיל, ותתנה ביטוי לידע, מיומנויות וערכים וכן לדעתו ומסקנתו האישית של התלמיד במקום שהוא נדרש להן. ניתן להיעזר במחונן באתר תנ"ך ממלכתי.

יש לשמור את העבודות בבית הספר, לכל בדיקה עתידית שתידרש על ידי הפקוח על הוראת תחום הדעת.

בהצלחה,

ענת צידון

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממלכתי